

## Yazı Karakterlerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi<sup>a</sup>

ELİF BAŞ<sup>b</sup> & MURAT BAŞAR<sup>c</sup>

Geliş Tarihi: 22.02.2016 | Kabul Tarihi: 27.05.2016

**Öz:** Bu araştırmada ders kitaplarının yazımında kullanılabilen yazı karakterlerinin okuduğunu anlamaya etkisi araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yazı karakterlerinin tipografi olarak sınıflandırılmasından ve bu sınıflandırma içerisinde okuma materyallerinde sıklıkla kullanılan üç yazı karakterine yer verilmiştir. Bu sınıflandırma sonucunda seçilen yazı karakterleri; serifli yazı karakterlerinin başında gelen ve halen okullarda okutulmakta olan ders kitaplarında da kullanılan "Times New Roman", yarı serifli yazı karakterlerinden "Arial", serifsiz yazı karakterlerinden ise "Comic Sans" 'tır. Araştırma sonucunda serifsiz (tırnaksız) yazı karakterleri ile yazılmış olan metinleri okuyan öğrencilerin, serifli (tırnaklı) ve yarı serifli (yarı tırnaklı) yazı karakterleri ile yazılmış metinleri okuyan öğrencilere göre okuduklarını anlamada daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Okunan metinlerdeki yazı karakterinin okuduğunu anlamaya etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Okuma, okuduğunu anlama, yazı karakteri, tipografi, ders kitapları.

<sup>a</sup> Bu makale, yazarın *Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Metinlerinin Yazı Karakterlerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

<sup>b</sup> Öğretmen

<sup>c</sup> Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü  
murat.basar@usak.edu.tr

---

## The Effect of Typefaces to Reading Comprehension

HAMZA ÜZÜM

Received: 22.02.2016 | Accepted: 27.05.2016

**Abstract:** In this research, the effects of typeface that can be used for writing textbooks on comprehension have been examined. In accordance with this purpose, in typographical categorization of typefaces and in this categorization includes 3 typefaces that is used frequently. As a result the classification of the typefaces that have chosen were “Times New Roman” that is the foremost of quotation marked typefaces and school books that have taught in schools, “Arial” that is half quotation marked, “Comic Sans” is that without quotation marked. As the result of research it is ascertained that the students that have read the texts that include the typefaces without quotation marked are better to understand that they read rather than the students that have read the texts that include the quotation marked and half quotation marked typefaces. Typeface of the text effects comprehension.

**Keywords:** Reading, reading comprehension, typeface, typography, school books.

## Giriş

Son yıllarda hızla değişen ve teknolojik gelişmelerle de zenginleşen dünyada eğitim felsefeleri ve yaklaşımlarda büyük ölçüde değişip yenilenmektedir. Tüm bu değişimler eğitim programlarını ve yöntemlerini etkilemekte, ülkemizde ve dünyada konu ile ilgili çalışmalar süreklilik göstermektedir. İlk okuma faaliyetleri de değişmekte ve gelişmektedir. Bilgisayar ve akıllı tahta gibi birçok teknolojik materyaller sınıflara girmekte öğrenci merkezli eğitim anlayışı içerisinde eğitimler verilmektedir. Bu değişim ve gelişmeler içerisinde okuma yazma faaliyetlerinin önemi ve gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir. Öğrencilerin okumaya karşı geliştirdikleri tutum onların tüm eğitim hayatını etkilemektedir.

Gelişen dünya ile birlikte eğitim-öğretimde kullanılan materyallerde değişmektedir. Bu değişim ile beraber kitap tasarımı, ders kitabı geliştirme gibi konularda da ilerlemeler kaydedilmektedir. Talim Terbiye Kurulu tarafından belli standartlar ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu standartlar Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği içerisinde sunulmaktadır. Okullarda kullanılacak olan eğitim araçları bu yönetmelik çerçevesinde incelenerek uygunluğu kontrol edilerek uygun olan materyallerin listeleri okullara gönderilmektedir. Bu incelemelerde kullanılan standartlar süregelen çalışmalar ile daha nitelikli bir hale gelmektedir. Fakat görsel tasarım ilkeleri içerisinde kâğıt kalitesi, punto gibi tipografik öğelere yer verilmesine rağmen kullanılacak olan yazı karakteri ile ilgili bir sınırlama bulunmamaktadır.

Birinci sınıf öğrencileri için hazırlanan kitapların el yazısı yazı karakteri ile yazılması dışında daha üst sınıflarda konu ile ilgili belirlenmiş olan yazı karakterleri ile karşılaşmamıştır. Ders kitaplarında yer alan okuma metinleri incelenirken yazı karakteri konusunun ele alınmadığı görülmüş olup bu durumun öğrencilerin okuduğunu anlama çalışmalarında etkisinin ne olduğu araştırmanın temelini atmıştır.

Okuma yazma öğretimi sürecinde öğrencilerin durumunu da dikkate almak onların gelişimine dikkat etmek, yapılan araştırma-

ların temel ögesi olarak düşünmek gerekmektedir. Alkan (2005) öğrenciyi eğitim sürecinde işleme tabi tutulan ham bir gereç olarak tanımlamakta ve onların sahip oldukları bireysel farklılıkların yanında değişime de uğradıkları görüşünü belirtmektedir.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 12.04.2004 tarihli 115 sayılı karar ile değiştirilen İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 14.05.2009 tarihli ve 69 sayılı karar değişiklikleri ile son halini olup Talim Terbiye Kurulu sitesinde yayınlanmıştır. Yayınlanan son programda programın özellikleri içerisinde okuma yazma faaliyetleri " *İlk okuma-yazma öğretiminde "Ses Temelli Cümle Yöntemi" benimsenmiştir. Yazı öğretiminde ise birinci sınıftan itibaren bitişik eğik yazıyla başlanması ve bütün yazı çalışmalarının bitişik eğik yazı harfleriyle yapılması gerekli görülmüştür.*" maddeleri yer almış olup program bu çerçevede düzenlenmiştir.

El yazısı ile okuma yazmayı öğrenen öğrenciler daha sonra sistematik olan düz yazı fontları ile karşılaşmakta ve bunları okumaktadır. Bu sebeple tipografik olarak daha yetkin yayınların çıkarılması için incelenmesi gereken bir diğer alanda kullanılacak olan yazı karakterinin seçimidir. Okuma yazma çalışmalarının devamında öğrenciden beklenen kitap okuma alışkanlığı kazanması ve bireysel olarak kitap seçimi yapması beklenmektedir. Okuma atık bireyin bireysel bir çaba sarf etmesini gerektiren bir durum halini almakta ve kitap seçimlerinde içerikten önce resim kalitesi veya punto gibi görsel öğelere daha fazla önem vermektedirler. Bu durumda okuma faaliyeti için günümüz programlarında da sıklıkla karşılaştığımız görsel okuma faaliyetlerinin gerekliliğini göstermektedir. Var olan okuma metinlerinin özellikle görsel yapısı da okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirme noktasında önemli bir gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır.

Arı (2011) çalışmasında yazı karakterlerinin okunabilirliği etkilemesi sebebiyle ders kitabı tasarımında dikkate alınması gereken bir husus olduğunu, yazı karakterlerinin sağlık ve eğitim açısından dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir.

Yazma eğitimiyle ilgili çeşitli konularda araştırmalar yapılmıştır (Keklik, 2016; Güneş, 2014; Tok ve Ünlü, 2014; Göçer, 2010).

Bununla birlikte yapılan alanyazın taramasında yazı karakterlerinin okuduğunu anlamaya etkisine yönelik çalışmaya pek rastlanılmamıştır. Bu araştırma okuma metinlerinde mevcut durumda kullanılan yazı karakteri ile diğer yazı karakterlerinin karşılaştırılarak okuduğunu anlamaya olan etkilerinin belirlenmesi, çözüme yönelik önerilerin saptanması ve böylece çıkarılacak olan ders kitaplarında dikkate alınarak öğrencilerin okuduklarını anlamada daha etkili ve verimli olmaları açısından önemlidir.

### **Amaç**

Bu araştırmayla ders kitaplarında kullanılan yazı karakterlerinin okuduğunu anlamaya etkisi olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu karşılaştırma için farklı okullarda okuyan farklı sosyo-kültürel yapıya sahip öğrenciler üzerinde yazı karakterinin okuduğunu anlamaya etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçtan yola çıkılarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin farklı yazı karakterindeki okuma metinlerinde okuduğunu anlama düzeyleri; (a) cinsiyete, (b) bilgi basamağındaki sorulara, (c) kavrama basamağındaki sorulara, (d) Uygulama basamağındaki sorulara, (e) analiz basamağındaki sorulara, (f) değerlendirme basamağındaki sorulara, (g) oluşturma basamağındaki sorulara göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

### **Yöntem**

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi ve değerlendirmelerde kullanılan ölçütler hakkında bilgiler yer almaktadır.

#### **Araştırmanın Modeli**

Araştırmalarda model, araştırmacı ve araştırılan konuya bağlıdır. Araştırmacı araştıracağı konu hakkında sağlıklı veriler elde etmek için konunun yapısına uygun modeli seçer. Konuya uygunluğu nedeniyle araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2013; Fraenkel ve Wallen, 2006).

### Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde 3. sınıfta öğrenim gören 38335 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemen seçiminde, örneklemin büyüklüğü ve örneklemin heterojen bir dağılım göstermesi için tabakalama örneklem türü kullanılmıştır. Bu örneklem seçimi yapılırken evrendeki geçerliliği sağlamak ve öğrenim görülen okulun sosyo-kültürel yapısındaki farklılığın etkisini gözlemlemek için öğrenciler farklı sosyo-kültürel yapılara sahip devlet okullarından 270 öğrenci ve 130 öğrenci bir özel okuldan seçilmiştir. Öğrencilerin 215'i kız 185'i kız öğrenciden oluşmaktadır.

### Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için öncelikle farklı sosyo-kültürel yapılara sahip okulların seçilmesine yönelik çalışma yapılmıştır. Bunun için öncelikle Bursa İli merkez ilçelerinde bulunan devlet okullarının listesi çıkarılarak okulların çevresel koşulları dikkate alınarak ön eleme yapılmıştır. Bu eleme sonrasında sayısı azaltılan okulların öğretmenleri ile görüşülerek okulların çevre incelemeleri istenmiştir. Çevre incelemeleri ve öğretmen görüşleri de ele alınarak devlet okullarının sayısı 4 devlet okuluna indirgenmiştir. Bu seçim yapılırken bu okullarda öğrenim gören 3. sınıf öğrencilerinin mevcutları da dikkate alınmıştır.

Bu okullardan bir tanesi düşük sosyo-kültürel seviyeye sahip devlet okulu olup, bu okulun bu kategoride yer almasının sebebi okul çevresinde yaşayan insanların aylık gelirleri, öğrenim durumları, sosyal faaliyetlere katılma (tiyatro, sinema vb.) oranları düşüktür. Seçilen okullardan iki tanesi orta seviyede sosyo-kültürel seviyeye sahip olup, bu okulların bu kategoride yer almasının sebebi okul çevresinde yaşayan insanların aylık gelirleri, öğrenim durumları ve sosyal faaliyetlere katılım oranları daha yüksektir. Yüksek Sosyo-kültürel seviyeye sahip devlet okulunun çevre incelemesinde birçok sportif ve kültürel faaliyete bölgenin yakın olduğu görülmüş olup, bu çevrede yaşayan bireylerin aylık gelirleri ve öğrenim durumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Devlet okulları ve özel okulların karşılaştırılmasının sağlanması amacıyla da öğrenci mevcudunun

yeterli olduğu bir özel okul uygulama için seçilmiştir.

Okuma metninin seçiminde öğrencilerin yaş düzeylerine uygun ve uzman görüşünden geçmiş olması göz önünde bulundurularak 2011-2012 Eğitim Öğretim yılı Türkçe Dersi öğretmen kılavuzunda yer alan "Tarladaki Hazine" adlı dinleme metni seçilmiştir. Dinleme metninin seçilme amacı öğrencilerin uygulama yapılacak metin ile daha önceden tesadüfi bir şekilde karşılaşmış olma durumlarını en aza indirmektedir.

Okuduğunu anlama düzeylerinin ölçülmesi için Bloom Taksonomisi dikkate alınarak hazırlanan ve bu esnada hem öğretmen hem de uzman görüşlerinin alındığı metni anlama soruları hazırlanmıştır. Uygulama esnasında "Öğrenci Bilgi Anketi" ve metni anlama soruları öğrencilere aynı anda dağıtılmış olup öncelikle öğrencilerin metni anlama sorularını görmeden anketi doldurmaları sağlanmıştır. Anketi tüm öğrencilerin bitirmesinden sonra farklı yazı karakterleri ile yazılmış olan metinler öğrencilere tesadüfi biçimde dağıtılmıştır. Metin, tüm öğrencilerin aynı süre içerisinde okuma işlevini bırakmalarının sağlanması için öğretmenlerden alınan görüşle beraber 4 dakika süre verilerek okutulmuştur.

Metnin okunmasının hemen ardından metinler öğrencilerden alınarak metni anlama sorularını cevaplamaları istenmiştir. Metni anlama sorularının puanlanmasında uygulama yapılan okullardan farklı öğretmenlere cevap anahtarı düzenlenmiş ve bunlar sınıflandırılarak öğrencilerin verdiği cevapların puanlanmasında bu cevap anahtarlarından yararlanılmıştır. Anlama basamaklarındaki sorular hazırlanırken Arı'nın (2013) çalışmasında yer alan Bloom'un öğrencisi Krathwool tarafından 2000 yılında geliştirilen taksonomiye göre hazırlanmıştır.

### **Verilerin Çözümlemesi**

Karasar (2013) verilerin araştırma sürecinin amaçları doğrultusunda, temel öğelerini ve özelliklerini belirlemek ve ayırt etme sürecini verilerin çözümlemesi olarak tanımlamaktadır. Bu amaçla toplanan veriler SPSS programına girilmek üzere sayısal olarak kodlanmış ve metni anlama soruları da öğretmenlerin hazırlamış

oldukları cevap anahtarları ile puanlanmıştır. Bu esnada eksik cevaplanmış veya okunan metnin kod numarası olmayan anketler verilerin dışında bırakılmıştır. sayısal değerler halinde kodlanan veriler SPSS programına girilerek t-test ve ANOVA testi ile değerlendirilmiştir.

Büyüköztürk (2002) t-testi iki bağımsız örneklem arasında anlamlı farklılığı test etmek için kullanılan bir yöntem, ANOVA (F) testi ise bağımsız üç ya da daha çok örneklem arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için kullanılan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Değerlendirme sonucunda alınan sayısal sonuçlar bulgular ve yorum bölümünde başlıklar altında incelenmiş ve tabloları ile birlikte yorumlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerden alınan görüşlerde ilgili görülen yerlerde aktarılmıştır.

### Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular verilmiş ve bulgulara ilişkin yorumlar yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular üç ana başlık altında ele alınmıştır. İlk bölümde anket sonuçları ile elde edilen ve alt problem başlıkları ele alınmıştır. İkinci bölümde metni anlama soruları ve yazı karakteri arasındaki farklılaşma ile ilgili sonuçlara yer verilmiştir. Son bölümde ise ana probleminiz olan okuduğunu anlama ve yazı karakteri karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 1: Toplam Puan İle Cinsiyet Arasındaki Fark t - Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Kız	215	14.33	5.58	398	2.74	.006
Erkek	185	12.80	5.55			

Tablo 1 incelendiğinde cinsiyetin metni anlama sorularından alınan toplam puan üzerinde anlamlı farklılığı olduğu görülmektedir. ( $t(398) = 2.74, p < .05$ ) Bu sonuca göre kız öğrencilerin metni anlama sorularından almış oldukları toplam puanın ortalaması  $\bar{X}=14.33$  iken; erkek öğrencilerin metni anlama sorularından almış oldukları toplam puanın ortalaması  $\bar{X} = 12.80$  olmuştur.



Tablo 2: Bilgi Basamağındaki Sorulardan Alınan Toplam Puan ile Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	1.105	2	.552	2.410	.091	-
Gruplarıçi	90.773	397	.229			
Toplam	91.878	399				

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin bilgi basamağında sorulan soruların alınan puanlarla metinlerdeki farklı yazı karakterlerinin anlama puanını farklılaştırmadığı görülmektedir.  $F(2,410) p>.05$

Tablo 3: Kavrama Basamağındaki Sorulardan Alınan Toplam Puan ile Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	7.645	2	3.822	12.048	.000	A - T C - T
Gruplarıçi	125.953	397	.317			
Toplam	133.598	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo 3 incelendiğinde kavrama basamağında sorulan metni anlama sorularından alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.  $F(2,397) = 12.048, p<.05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin kavrama basamağında sorulan 2. ve 3. sorudan almış oldukları puanın ortalaması 1.41 iken, Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 1.33 olarak bulunmuştur. Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 1.09 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine, Arial yazı

karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında da Arial lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 4: Uygulama Basamağındaki Sorulardan Alınan Toplam Puan ile Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	21.891	2	10.945	5.459	.005	A - T
Gruplarıçi	796.047	397	2.005			C- T
Toplam	817.938	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo 4 incelendiğinde uygulama basamağında sorulan metni anlama sorularından alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.  $F(2,397) = 5.459, p < .05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin uygulama basamağında sorulan 4. ve 5. sorudan almış oldukları puanın ortalaması 4.26'dır. Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 4.19, Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 3.73 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise anlamlı Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine, Arial yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında da Arial lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 5: Analiz Basamağındaki Sorulardan Alınan Toplam Puan ile Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	97.737	2	48.868	10.936	.000	C - A
Gruplarıçi	1774.013	397	4.469			C- T
Toplam	1871.750	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo 5 incelendiğinde analiz basamağında sorulan metni anlama sorularından alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.  $F(2,397) = 10.936$ ,  $p < .05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin uygulama basamağında sorulan 6. ve 7. sorudan almış oldukları puanın ortalaması 3.57 olarak tespit edilmiştir. Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 2.44, Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 2.76 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine, Comic Sans yazı karakteri ile Arial yazı karakteri arasında da Comic Sans lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Analiz basamağında sorulan sorulardan Comic Sans yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrenciler daha yüksek puanlar almışlardır.

Tablo 6: Değerlendirme Basamağındaki Sorulardan Alınan Toplam Puan İle Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	26.272	2	13.136	3.222	.041	C- T
Gruplarıçi	1618.706	397	4.077			
Toplam	1644.978	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo 6 incelendiğinde değerlendirme basamağında sorulan metni anlama sorularından alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.  $F(2,397) = 5.459$ ,  $p < .05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin değerlendirme basamağında sorulan 8. ve 9.

sorudan almış oldukları puanın ortalaması 3.23 tespit edilmiştir. Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 3.055, Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 2.63 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 7: Oluşturma Basamağındaki Sorudan Alınan Toplam Puan İle Yazı Karakteri Arasındaki Fark ANOVA (F) Testi .

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	53.924	2	26.962	12.773	.000	C - T C - A
Gruplarıçi	838.013	397	2.111			
Toplam	891.938	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo 7 incelendiğinde oluşturma basamağında sorulan metni anlama sorusundan alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.  $F(2,397) = 12.773$ ,  $p < .05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin oluşturma basamağında sorulan 10. sorudan almış oldukları puanın ortalaması 2.09'dur. Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 1.56'dır. Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 1.23 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine, Comic Sans yazı karakteri ile Arial yazı karakteri arasında da Comic Sans lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Oluşturma basamağında sorulan sorudan Comic Sans yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrenciler daha yüksek puanlar almışlardır.

Tablo 8: Metni anlama sorularından alınan toplam puan ile yazı karakteri arasındaki Fark ANOVA (F) Testi.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark *
Gruplararası	649.170	2	324.585	10.812	.000	C - T C - A
Gruplarıçi	11918.328	397	30.021			
Toplam	12567.497	399				

\* A = Arial yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
C = Comic Sans yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar  
T = Times New Roman yazı karakteri kullanılarak oluşturulmuş metni okuyanlar

Tablo8 incelendiğinde sorulan metni anlama sorularından alınan toplam puanın kullanılan yazı karakterine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır,  $F(2,397) = 10.812, p < .05$ . Comic Sans yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin metni anlama sorularından almış oldukları toplam puanın ortalaması 15.01'dir. Arial yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 13.20 olmuştur. Times New Roman yazı karakteri ile yazılmış olan metni okuyan öğrencilerin ortalaması 12.04 şeklindedir. Tukey sonuçlarına bakıldığında ise Comic Sans yazı karakteri ile Times New Roman yazı karakteri arasında Comic Sans lehine, Comic Sans yazı karakteri ile Arial yazı karakteri arasında da Comic Sans lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Metni anlama sorularından Comic Sans yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrenciler daha yüksek puanlar almışlardır.

## Sonuçlar

Bu araştırmanın ile edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Okuduğunu anlama çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Arslan (2013) okuma becerisi ile ilgili yapılan 54 çalışmada cinsiyet değişkeni ile ilgili sonuçları incelemiş olup, çalışmaların 36'sında yani % 69.2 sinde kız öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucunun bulunduğunu belirtmiştir. Kutlu, Yıldırım, Bilican ve Kumandaş (2011) da yapmış oldukları çalışmada da kız öğrencilerin okuduğunu anlamada erkek

öğrencilere göre 1.86 kat daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Anılan (2004) Türkçe dersinde okuduğunu anlama üzerindeki değişkenleri araştırırken cinsiyete bağlı bir farklılaşma olup olmadığını incelediğinde kız öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2. Bilgi basamağında sorulan okuduğunu anlama sorusuna öğrencilerin çoğunlukla doğru yanıt verdiği gözlemlenmiş olup yazı karakteri farklılığının bu düzey sorular üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.

3. Kavrama basamağında sorulan okuduğunu anlama sorularından alınan puanlar incelendiğinde "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrencilerin daha başarılı sonuçlar elde ettiği görülmüştür. "Arial" yazı karakteri ile yazılan metni okuyanlar da yakın sonuçlar elde etmişlerdir. Ders kitaplarında ve günlük hayatta sıklıkla kullanılan "Times New Roman" yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrencilerin ortalama puanları daha düşüktür.

4. Uygulama basamağında sorulan okuduğunu anlama sorularından alınan puanlara göre Times New Roman dışındaki yazı karakterleri ile yazılan metinleri okuyan öğrencilerin almış oldukları ortalama puanların yakın oldukları ve "Times New Roman" karakteri ile yazılmış metni okuyan öğrencilerden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

5. Analiz basamağında sorulan okuduğunu anlama soruları incelendiğinde anlamlı farklılığın arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Görülmektedir ki bu basamağa kadar "Arial" yazı karakteri ile yazılan metinleri okuyan öğrencilerin "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan metinleri okuyan öğrencilere yakın sonuçlar elde etmesine rağmen analiz basamağında bu durum değişmiştir. "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan metni okuyan öğrenciler artık diğer iki yazı karakteri ile yazılan metinleri okuyan öğrencilere göre çalışmada daha doğru cevaplar vermişlerdir.

6. Değerlendirme basamağında yazı karakteri "Comic Sans" olan metni okuyarak metni anlama sorularına cevap veren öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür.

7. Oluşturma basamağında yapılan analiz sonuçları diğer sonuçlar ile benzerlik göstermiş olup "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan okuma metinlerinin okuduğunu anlamada olumlu yönde etki ettiği sonucuna varılmıştır. Tosunoğlu (2010) tarafından yapılan benzer bir araştırmada da öğrencilerin yazarken kullandıkları yazı karakteri dışında farklı bir karakter ile basılmış materyalleri okuduklarında okuduklarını anlama düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan da yola çıkarak İlköğretim ders kitaplarında kullanılan yazı karakterlerinin okuduğunu anlamada etkili olduğu sonucuna varılmaktadır.

8. Tüm bu sonuçların hepsi bir arada düşünüldüğünde, toplam puanlara bakıldığında ve öğretmen görüşlerinden de anlaşıldığı gibi "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan metinlerin okuduğunu anlamada olumlu yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Başaran (2014) çalışmasında farklı yazı karakterlerinin okumayı ve okuduğunu anlamayı etkilediğini belirtmektedir.

9. Ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin yazı karakterlerinin okuduğunu anlama üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

### Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde ders kitaplarında tipografik açıdan karşılaşılan sorunların ortadan kalkmasında veya azalmasında katkı sağlayacak öneriler aşağıda verilmiştir. Bu önerilerin yeni yapılacak çalışmalara ışık tutması ve yol gösterici olması beklenmektedir.

1. Ders kitaplarının incelenmesi ve standartlarının oluşturulması sırasında ele alınan tipografik öğelere yazı karakteri ile ilgili öneriler getirilmesi gerekmektedir. Birçok yazı karakterinin öğrencilerde uyandıracığı farklı bakış açılarının olabileceği göz önüne alındığında da durumun araştırılması gerekliliği belirginleşmektedir. Tipografik olarak kitap tasarımları yapılırken birçok ana durum incelenmesine rağmen bu konu ile ilgili de bir standart elde edilmesi ya da tavsiye oluşturacak seçeneklerin belirlenmesi önem taşımaktadır. "Comic Sans" yazı karakteri ile yazılan metinlerin

okuduğunu anlama becerisine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ders kitapları “Comic Sans” yazı karakteri ile yazılabilir.

2. Öğrencilerin yaş gruplarına uygun yazı karakterleri ile ilgili araştırmalar yapılarak okuduğunu anlama çalışmalarına katkı sağlanmalıdır. Böylelikle yaş düzeyine uygun kitaplarda o yaş düzeyine uygun yazı karakterleri kullanılabilir. Bu sayede kitap okumanın bir alışkanlık bir yaşam biçimi haline geldiği günümüz dünyasında kitap okuma alışkanlığı daha kolay kazandırılabilir. Okuryazar düzeyimiz de aynı oranda artışa geçebilir.

3. Tipografik standartlaşma alanları ile ilgili araştırmalar yapılarak bu araştırmalar ışığında yeni görüşler ve öneriler sunulabilir.

4. Eğitimcilerin yazı karakteri ve tipografik öğeler hakkında bilgilendirilmesini sağlamak ve öğrencilerin daha farklı görsel öğeleri algılamalarının önü açılmalıdır. Farklı yazı karakterleri ve tipografik öğeler sayesinde kişilerin görsel algılarının da önünün açılması beklenebilir bir durumdur.

### Kaynaklar

- Alkan C. (2005). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Anılan H. (2004) Bazı değişkenler açısından Türkçe dersinde okuduğunu anlama *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt:6 (2), 90-102.
- Arı G. ( *Türkçe Ders Kitaplarında Fiziksel ve Biçimsel Görünüm*. H. Ülper (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Arı, A. (2013). Bilişsel alan sınıflamasında yenilenmiş Bloom, Solo, Fink, Dettmer taksonomileri ve uluslararası alanda tanınma durumları, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6 (2) 259-290
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Dergisi* Sayı:2/2, 251-265
- Aytaş G. (2005) Okuma Eğitimi *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Cilt: 3 (4), 461-470.
- Baş E. Tekel E. (2012). *Okuma metinlerinde metin bızalama teknikleri ile okuma bızı ilişkisinin belirlenmesi*, 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 23 -26 Mayıs 2012 Çayeli, RİZE



- Büyüköztürk, Ş. (2010) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education*, Six Edition, Newyork: Mc Graw Hill-International Edition.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (12), 178-195.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karasar, N.(2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Keklik, S. (2016). “Yazma Eğitimiyle İlgili İki Ders Önerisi: Düşünceye Dayalı Metin Yazma ve Kurmaca Metin Yazma Dersi”, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 86-109.
- Kutlu,Ö., Yıldırım, Ö., Bilican, S.,Kumandaş. H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamada başarılı olup olmama durumlarının kestirilmesinde etkili olan değişkenlerin incelenmesi, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, Yaz 2(1),132-139
- MEB (2011). PISA Raporları.
- Tok, M. ve Ünlü, S. (2014). Yazma becerisi sorunlarının ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (50), 73-95.
- Tosunoğlu, M.(2010). Farklı yazı stillerinin okuduğunu anlama sürecine etkisi, *TÜBAR - XXVII-Bahar*,679-690
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük* ( 11. Baskı ) Ankara
- Yıldırım, Ö (2012). Okuduğunu Anlama Başarısıyla ilişkili Faktörlerin Aşamalı Doğrusal Modellemeyle Belirlenmesi ( PISA 2009 Hollanda, Kore ve Türkiye Karşılaştırılması) Ankara Üniversitesi. <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/24723>.